

P R E D L O G

Platforma za učešće ministra ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Damjana Čulafića, ministra prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Slavena Radunovića, ministarke turizma Simonide Kordić i ministarke rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga Naide Nišić na 29. Konferenciji Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama

17 - 24. novembar 2024. godine

Baku, Azerbejdžan

I) UVOD

Crna Gora potvrdila je spremnost za aktivno učešće u svim međunarodnim procesima u vezi sa smanjenjem štetnih uticaja klimatskih promjena, ratifikacijom Pariskog sporazuma, 11. oktobra 2017. godine, kao i pristupanjem Okvirnoj konvenciji UN o klimatskim promjenama (UNFCCC) 27. januara 2007. godine.

Crna Gora kao zemlja u razvoju i članica Konvencije, stekla je pravo:

- na finansijsku podršku iz namjenskih fondova uspostavljenih u okviru Konvencije;
- da učestvuje u radu konstitutivnih tijela i organa Konvencije.

U periodu od 11-24. novembra 2024. godine u Bakuu (Azerbejdžan) održaće se Dvadesetdeveta Konferencija Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promjeni klime (COP 29). Konferencija se održava svake godine i okuplja zemlje potpisnice konvencije sa ciljem da sve države ulože napore kako bi došlo do smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, kao i ublažavanja posljedica klimatskih promjena. Ove konferencije su ključne za procese poput Pariskog sporazuma, gdje se zemlje obavezuju na smanjenje emisija sa efektom staklene bašte i borbu protiv klimatskih promjena. Konferencija će, takođe, ponuditi jedinstven osvrt na to kako klimatske promjene utiču na svijet i kako različiti sektori i zainteresovane strane saraduju na rješavanju ovog gorućeg izazova. Tokom događaja, zemlje učesnice će imati mogućnost da čuju izlaganja šefova država i ostalih visokih zvaničnika, koji će izvijestiti o svojim tekućim aktivnostima po pitanju klimatskih politika koje su sprovedene na nacionalnom nivou u 2024. godini.

II) CILJEVI I ZNAČAJ POSJETE

Fokus konferencije biće na ključnim pitanjima koja se tiču jačanja aktivnosti u sprovođenju Nacionalno utvrđenih doprinosa (NDC) s posebnim naglaskom na smanjenje emisija. Konferencija će se baviti strategijama za postizanje neto nulte emisije, prilagođavanju na klimatske promjene i mobilizaciji finansijskih sredstava za projekte, posebno za zemlje u razvoju. Na COP29 u Bakuu očekuje se fokus na ambicioznije ciljeve smanjenja emisija kako bi se globalno zagrijavanje ograničilo na 1,5 °C. Na konferenciji će se takođe raspravljati o finansiranju klimatskih akcija, prilagođavanju zajednica na klimatske promene, promociji tehnoloških inovacija i većem uključivanju mladih i lokalnih zajednica u procese donošenja odluka.

Crna Gora je mali emiter na globalnom nivou imajući u vidu da emitujemo samo 0.009% globalnih emisija, ali preduzimamo značajne korake u poštovanju međunarodnih obaveza kako bi unaprijedili mjere u pogledu usporavanja i sprečavanja klimatskih promjena, kao i promovisanja zelenog rasta. Stoga, učešće delegacije Vlade Crne Gore na predstojećoj Konferenciji predstavlja izuzetnu priliku da Crna Gora prezentuje svoja zalaganja i napore koje ulaže na nacionalnom i međunarodnom nivou, kako bi doprinijela globalnoj borbi protiv klimatskih promjena kao jedna od 197 država članica UNFCCC-a. Važnost učestvovanja Crne Gore na predstojećoj Konferenciji COP29 je značajna i u pogledu integracionih procesa. Ovaj

proces donosi sa sobom intenziviranje aktivnosti u svim segmentima koje će Crna Gora imati kao obavezu na svom putu ka članstvu u EU. Jedan od tih zahtjeva je transpozicija i implementacija EU zakonodavstva u oblasti klimatskih promjena. Implementacija ovog zakonodavnog okvira će imati značajan uticaj u svim segmentima životne sredine i ekonomije u Crnoj Gori, počev od sektora energetike, industrije, transporta, poljoprivrede, kao i sektora odlaganja otpada. Ovako širok opseg mjera, koji se direktno ili indirektno svrstava pod pojam klimatskih promjena, podrazumijeva posjedovanje kapaciteta unutar državne administracije kako bi se na adekvatan način odgovorilo izazovima koji se kreću od finansijskih, naučnih, tehničkih, administrativnih, pravnih, do institucionalnih kapaciteta. Potrebno je istaći da Crna Gora ostaje odlučna u traženju optimalnih odgovora na klimatske promjene i odgovorna u realizaciji zacrtanih ciljeva.

Ovakvo poimanje stvari bazira se na karakteru i elementima iz NDC-a, gdje se predviđa da će do ključnih promjena doći u sektorima proizvodnje energije, industrije i saobraćaja do 2030. godine. Pored toga, način korišćenja energije u domaćem i javnom sektoru, kao i u sektoru malih i srednjih preduzeća mora se u značajnoj mjeri prilagoditi kako bi se uskladio sa izgledima za postepeni prelazak na razvojne modele koji podrazumijevaju niske nivoe emisija.

Ovo su i opredjeljenja na kojima će biti zasnovana nadogradnja postojećeg institucionalno-zakonodavnog okvira u oblasti klimatskih promjena, uključujući uspostavljanje nacionalnog sistema za monitoring, izvještavanje i verifikaciju, izradu Strategije niskokarbonskog razvoja i Nacionalnog plana adaptacije na klimatske promjene.

Iako Crna Gora već sada ulaže značajne napore da stvori okvir koji bi mogao odgovoriti pomenutim izazovima, neophodni će biti dodatni napori i u tom smislu, kroz aktivno učešće u radu Konferencije i njenih pripadajućih tijela može se tražiti i obezbijediti pomoć i podrška za dostizanje željenog cilja, kroz ostvarivanje prava na finansijsku podršku za transfer znanja i tehnologija.

III) OČEKIVANI REZULTATI I RAZLOZI ZBOG KOJIH SE PREDLAŽE UČEŠĆE DELEGACIJE CRNE GORE NA KONFERENCIJI

Na marginama Konferencije, održaće se niz sastanaka delegacije Vlade Crne Gore, fokusiranih na buduće aktivnosti kada je pitanju NDC, Nacionalni plan prilagođavanja na klimatske promjene ali i po pitanju aktivnosti u energetskom sektoru, koji je ključan za razvoj crnogorske ekonomije. Delegacija Ministarstva, na čelu sa ministrom Damjanom Ćulafićem, otputovaće 17. novembra u Baku, kako bi ministar 18. novembra prisustvovao Okruglom stolu na visokom nivou, na temu pravedne tranzicije. Sastanak će se fokusirati na važnost pravedne tranzicije ka održivoj energiji, uzimajući u obzir ekonomske i socijalne aspekte i raspravljaće se o strategijama za podršku zemljama koje se oslanjaju na fosilna goriva, kako bi se olakšao prelaz na obnovljive izvore energije. Takođe, biće riječi o načinu na koji se mogu obezbijediti sredstva i tehnologije za podršku pravednoj tranziciji, posebno u zemljama u razvoju. Istog dana održaće se godišnji ministarski Okrugli sto na visokom nivou na temu Globalna obaveza za hlađenje, koji će se fokusirati na međunarodne obaveze za borbu protiv porasta temperatura i promociju održivih rješenja. Ovaj događaj će okupiti ministre i stručnjake iz raznih zemalja kako bi

razgovarali o strategijama za smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte povezanih sa tehnologijama hlađenja, poboljšanje energetske efikasnosti i podršku razvoju otpornom na klimatske promjene. Osim toga ministar će prisustvovati 19. novembra na Ministarskom dijalogu na Visokom nivou o povećanju finansija za prilagođavanja na klimatske promjene, gdje će se govoriti o tome zašto je potrebno brzo povećati finansijska sredstva kako bi se odgovorilo na klimatske izazove, posebno u najugroženijim zemljama. U okviru COP29, 21. novembra Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera u saradnji sa HELVETAS Swiss Intercooperation (švajcarskom međunarodnom razvojnom NVO) organizuje prateću manifestaciju posvećenu ulozi malih i srednjih preduzeća (MSP) u oblasti zelene tranzicije i održivog razvoja. Ovaj događaj će okupiti ključne aktere iz privatnog sektora, vlade i međunarodnih organizacija kako bi se razmijenila iskustva i identifikovale strategije za podršku MSP u njihovim naporima za dekarbonizaciju i usklađivanje sa klimatskim ciljevima. Na događaju će učestvovati šest istaknutih panelista iz različitih oblasti koji će podijeliti svoja iskustva i voditi dijalog sa publikom. Manifestacija će biti prenošena uživo kako bi omogućila globalnoj publici da prati diskusiju. Takođe, ministar će imati niz bilateralnih sastanaka sa relevantnim ministrima zemalja učesnica, kao i ministrom ekologije Azerbejdžana.

Ministar Slaven Radunović učestvovaće na Ministarskom okruglom stolu o građevinarstvu i klimi, koji se u okviru Trećeg ministarskog sastanka o urbanizaciji i klimatskim promjenama, održava 20. novembra 2024. godine. U okviru Ministarskog sastanka biće održan Ministarski okrugli sto o građevinarstvu i klimi posvećen implementaciji Deklaracije iz Šajoa (The Declaration de Chaillot) usvojene u Parizu, u martu ove godine, tokom Prvog globalnog foruma o zgradama i klimi. Ovogodišnji Okrugli sto organizuje se u svrhu sveobuhvatnog sagledavanja aktuelnog stanja i do sada ostvarenog napretka, kao i dodatan podstrek državama potpisnicama da nastave u pravcu postizanja proklamovanih ciljeva, uz puno uvažavanje lokalnih karakteristika i potencijala.

Kako je trenutno 53% potpisnica Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama prepoznalo turizam kao sektor osjetljiv na klimatske promjene, prepoznata je potreba da se ovo pitanje stavi u fokus ovogodišnjeg COP 29. Uključivanje "Klimatskih akcija u turizmu" u Akcioni program UN za klimatske promjene COP29 po prvi put, a pod predsjedništvom Azerbejdžana, predstavlja prekretnicu za sektor turizma, a ministarka Simonida Kordić će govoriti na prvom Ministarskom sastanku povodom klimatskih akcija u turizmu. Fokus ministarskog sastanka i dana posvećenog turizmu u okviru COP29 će biti na pokretanju Deklaracije iz Bakua o pojačanim klimatskim akcijama u turizmu, jačanju Deklaracije iz Glazgova o klimatskim akcijama u turizmu, ali i pozicioniranju Statističkog okvira UN-a za mjerenje održivosti turizma (MST), kao alata za mjerenje nacionalnih turističkih emisija i pokretanje globalnog mehanizma koordinacije i partnerstva za pojačanu klimatsku akciju u turizmu širom sistema UN. Pored ovog sastanka, delegacija će ispratiti i prateće događaje, i to dva okrugla stola - "Mjerenje i dekarbonizacija" i "Regeneracija i finansiranje". Takođe, ministarka Kordić će na poziv Svjetske organizacije zelene ekonomije (World Green Economy Organization-WGEO) 20. novembra govoriti i na panelu "Izgradnja pametnih i mudrih gradova: zelena digitalna infrastruktura za tranziciju na nultu neto stopu". Na marginama COP 29, ministarka turizma Simonida Kordić će se sastati sa direktorom Državne agencije za turizam

R. Azerbejdžan, gđinom Fuatom Humbatoghlu Naghiyev, kao i sa predstavnicima Agencije za promociju izvoza i investicija Republike Azerbejdžan.

Ministarka rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga Crne Gore Naida Nišić, na poziv ministra rada i socijalne zaštite stanovništva Azerbejdžana, gospodina Sahila Babayeva, prisustvovaće važnim događajima na COP29 konferenciji u Bakuu. Poziv predstavlja priznanje Crnoj Gori kao značajnom partneru u zajedničkim naporima na polju klimatskih promjena, ljudskog razvoja i tržišta rada. Posjeta ministarke Nišić ima za cilj razmjenu znanja i iskustva u vezi sa prilagođavanjem tržišta rada zahtjevima klimatski otpornih ekonomija, uz poseban fokus na zelene poslove i razvijanje novih vještina za budućnost. Učestvujući u okruglim stolovima i diskusijama na visokom nivou, ministarka će imati priliku da predstavi i sagleda primjere dobre prakse u vezi sa osnaživanjem radne snage za klimatski otpornu budućnost. Poseban značaj ove posjete leži u razmatranju globalnih trendova zapošljavanja, gdje se sve više poslova transformiše ili kreira u oblastima održivosti, energetske efikasnosti i zaštite životne sredine. Na ovaj način, Crna Gora može doprinijeti izgradnji zajedničkih principa i inicijativa u oblasti obrazovanja i obuke za zelena radna mjesta. Istovremeno, posjeta pruža mogućnost za uspostavljanje konkretnih partnerstava i preuzimanje znanja iz oblasti programa prekvalifikacije radnika, posebno žena i mladih, u cilju smanjenja rodnih i socijalnih nejednakosti na tržištu rada. Time se jača otpornost radne snage i doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja, kroz unapređenje ekonomskih prilika i integraciju socijalne zaštite sa klimatskom agendom. Stoga, ova posjeta predstavlja korak ka osiguravanju da Crna Gora bude dio globalnih napora u stvaranju radne snage spremne za izazove klimatskih promjena i razvoja tržišta rada usklađenog sa ciljevima održivog razvoja.

IV) PREDLOG SASTAVA DELEGACIJE

Za članove delegacije, koju predvodi ministar ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Damjan Ćulafić, određeni su:

- Slaven Radunović, ministar prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine;
- Simonida Kordić, ministarka turizma;
- Naida Nišić, ministarka rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga;
- Nenad Vitomirović, državni sekretar u Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;
- Marina Izgarević Pavićević, državna sekretarka u Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine;
- Vuk Žižić, državni sekretar u Ministarstvu turizma;
- Petar Drašković, državni sekretar u Ministarstvu turizma;
- Anđela Bašović, državna sekretarka u Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga;
- Snežana Drobnyak, koordinator Direktorata za politike i pristup tržištu rada u Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga;
- Sandra Nikolić, PR Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;

- Tamara Brajović, članica delegacije Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;
- Jelena Ban, samostalna savjetnica u Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;
- Ranko Lazović, pravni savjetnik u Eko fondu;
- Sonja Ražnatović, samostalna savjetnica u Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine;
- Milica Delibašić Merdović, PR Ministarstva turizma.

V) OCJENA POTREBNIH FINANSIJSKIH SREDSTAVA

Troškovi puta padaju na teret Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstva turizma i Ministarstva rada i socijalnog staranja.